

Megjelenik
minden hó 15-én
három-négy ívnyi
tartalommal.

AKADÉMIAI ÉRTESITŐ

Szerkesztő
s kiadó hivatal a
Magyar Tudom
Akadémiában.

SZERKESZTI
SZILY KÁLMÁN.

IV. KÖTET.

1893. Június 15.

6. FÜZET.

Elnöki megnyitó beszéd.

B. *Eötvös Loránd* akadémiai elnöktől.

(Előadta a máj. hó 14-iki közülésen.)

Tisztelt gyülekezet!

Arany szobra ott áll már a muzeum előtt: föl vannak húzva a lobogók, melyek a leleplezés ünnepét hirdetik, s mi is, kik az akadémia ünnepélyes közülésére gyűltünk össze ebben az órában, csak az ő emlékével foglalkozhatunk.

Egy hű barátja lyrai költészetéről fog hozzánk szólani; akadémiai hivatalában utódja, életének képéből fog elénk állítani néhány jellemző vonást, s az ő nevéhez fog fűződni az a kevés szó is, melyel én az ülést megnyitom.

Nagy alakjához jobban illik a megemlékezésnek ez a szerény formája, mint a magasztaló beszédek túlaradó dagálya, hiszen a szerénység nemcsak személyének volt ékessége, hanem költészetének is egyik örök tanulsága marad.

Valóban egész élete, egész költészete, mint egy nagy tanuláság tűnik föl előttünk s csak rajtunk áll, hogy azokból ki tudjuk olvasni az ész és szív vezér-eszméit.

Az igazi költő, mint ő, nemcsak magával a fellegekbe ragadja, hanem az élet göröngyös útjain sem hagyja világosság nélkül tévelyegni olvasóit. Bár tudnák követni mennél többen ezt a világosságot, mely annak, a ki a földön szépre, jóra törekszik, biztosabban jelöli ki a követendő irányt, mint az állam törvényeinek s az iskolai nevelésnek száz meg száz parancsa. Mert a mint kétségtelen az, hogy nemes érzés és eszményi felfogás nélkül nem létesült még semmi nagy e földön, úgy bizonyos az is, hogy csak az tudja lerázni magáról a föld sarát s csak az lesz nagy tettekre képes, a ki, mikor elhatározásra készül, tanácsadóinak sorában a költőnek is ad helyet.

Azért legyünk figyelmesek a költő szavára éltünk egész folyamában s nemcsak az ifjú kor szenvedélyes felindulásának per-

czeiben, hanem később is, a kötelesség teljesítésének egyformán múltó napjaiban, hiszen szerethetünk még akkor, a mikor már nem vagyunk szerelmesek, a hazáért áldozatot hozhatunk akkor is, a mikor már nem bírjuk forgatni a kardot, hit és reményre szükségünk van a munka közben úgy, mint a kétségbeesés óráiban.

Aranyt múzsája a bölcsőtől a sírig kísérte, dalát sugallta, tettét vezérelte. Költői műve, melyet nekünk örökségül hagyott, magában foglalja az ifjú álmait, a férfi cselekvését s az öreg kor visszaemlékezését.

A képzelet gazdag világát tárta ő fel előttünk, melyben nemcsak azt láthatjuk meg, hogy képzelt viszonyok között milyenek lehetnénk, hanem megtanulhatjuk azt is, hogy a valóságban milyenek legyünk, és mert az ő képzeletének világa mégis csak magyar világ, azért nekünk magyaroknak szól a legérthetőbben költészetének tanulsága.

Az ő hőse, kell-e Toldit megneveznem, nemcsak a dicső mult álmának óriás alakja, hanem még inkább azoknak az erényeknek megszemélyesítője, melyek a magyarnak a valóságban dicső jövőt biztosíthatnak.

Toldi nemes embernek született, karja mégis a munka által lett erős a kardforgatásra, hiven szolgálta urát, királyát, de uszályhordozóvá sohasem aljasodott, nem tolakodott előre, de a harcban mindig elől járt, nem kérkedett soha, de kényes volt jó hírnevére, meggondolta mit vállal el, de a mire vállalkozott, azt meg is tette, néha haragudott, de sohasem ármánykodott, és a mikor tévedett, hibájának következményeit mint bűnhődést tudta elviselni. és a mi fő, mindezen erényeivel szívben, lélekben magyar volt, szerette hazáját, bár róla vajmi keveset beszélt, mert az igazán erényes ember, úgy mint Isten nevét, a hazáét sem veszi hiába ajkaira.

Férfi korát éli a magyar nemzet, férfiakra van szüksége minden téren, a kik úgy teljesítsék kötelességüket a munkában, mint a hogy teljesítette Toldi a csatában.

Értsük meg a költő szövegét, ne csak kérkedjünk folyvást hazaszeretetünkkel, hanem fogjunk a dologhoz, mert bizony a nemzeti kultúra, nemzeti politika, nemzeti géniusz csak üres szavakként konganak addig, a míg nem fogjuk meg az eke szarvát, nem suhintjuk erős karral 'a kalapácsot, a míg nem teljesíti mindegyikünk a maga szerszámával és a maga képességével azt a munkát, mely neki osztályrészül jutott.

Kár pedig vesztegelni, mert a nemzet, melynek erényeiből a költő hőisének alakját tudta megteremteni, ha komolyan hozzá lát, még nagy dolgokat tehet.

Arany János megtette a magáét, tegyük meg mi is a magunkét.

Ezzel az akadémia LIII-ik ünnepélyes közüldését megnyitom.